

C-600/19. sz. ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2019. augusztus 6.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Audiencia Provincial de Zaragoza (Spanyolország)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2019. július 12.

Fellebbező:

MA

Ellenérdekű fél:

Ibercaja Banco, S.A.

Az alapeljárás tárgya

Azon végzés elleni fellebbezési kérelem, amely egy végrehajtási eljárásban azért hagyja jóvá a kamatok megállapítását, mert nem terjesztettek elő megfelelő időben kifogást, ami azzal jár, hogy bizonyos szerződési feltételek tisztességtelen jellege nem vizsgálható a jogerő hatálya miatt.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogalapja

A kérdést előterjesztő bíróság négy kérdést terjeszt előzetes döntéshozatalra. Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdés annak tisztázására irányul, hogy összhangban van-e a 93/13/EGK tanácsi irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével az olyan nemzeti szabályozás, amelyből az következik, hogy amennyiben a hatáskörrel rendelkező bíróság a végrehajtás elrendelésének időpontjában hivatalból nem állapította meg valamely szerződési feltétel tisztességtelen jellegét, még akkor sem vizsgálhatja hivatalból újra, ha az elvégzett első vizsgálat során a vizsgált feltételek érvényességével kapcsolatban nem tett semmilyen megállapítást.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdéssel a bíróság arra keresi a választ, hogy amennyiben a végrehajtás alá vont személy a törvény által e célból előírt járulékos végrehajtási kifogásban nem vitatja a szerződési feltételek tisztességtelen jellegét, a járulékos végrehajtási kifogás elbírálását követően ismét előterjeszthet-e új járulékos kifogást akkor is, ha nem áll fenn új ténybeli és jogi elem.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett harmadik kérdéssel a bíróság arra keresi a választ, hogy amennyiben a második kérdésre nemleges válasz adandó, mert megállapítható azon jogvesztő határidő bekövetkezése, amely megakadályozza az adóst abban, hogy ismét kifogásolhassa a szerződési feltételek tisztességtelen jellegét, a bíróság hivatalból gyakorolhat-e ilyen felülvizsgálatot.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett negyedik kérdéssel a bíróság arra keresi a választ, hogy az árverési értékesítést és az ingatlan odaítélését követően lezárultnak tekinthető-e a végrehajtási eljárás, és ennél fogva hivatalból vagy a fél kérelmére semmissé nyilvánítható-e egy olyan tisztességtelen szerződés feltétel, amely befolyásolhatta volna a végrehajtási eljárást.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 1) Összeegyeztethető-e a 93/13/EGK tanácsi irányelv 6. cikkének (1) bekezdésében foglalt tényleges érvényesülés elvével – annak az Európai Unió Bírósága általi értelmezése szerint – az olyan nemzeti szabályozás, amelynek alapján arra a következtetésre lehet jutni, hogy ha egy meghatározott tisztességtelen jellegű szerződéses feltétel ellen nem merült fel kifogás a bíróság által a végrehajtás elrendelésekor hivatalból végzett első vizsgálat során [, – amely vizsgálat a szerződési feltételek érvényességére nem terjed ki –, e vizsgálat megakadályozza[,] hogy később ugyanezen bíróság hivatalból értékelhesse ezt a feltételt, ha már kezdettől fogva fennálltak a ténybeli és jogi elemek, jóllehet az említett első vizsgálat sem a rendelkező részében, sem az indokolásában nem tett semmilyen megállapítást a szerződés feltételeinek érvényességével kapcsolatban?
- 2) A második kétség azzal kapcsolatban merül fel, hogy ha a végrehajtás alá vont fél, amikor már fennállnak a fogyasztókkal kötött szerződésben foglalt valamely feltétel tisztességtelen jellegét meghatározó ténybeli [és] jogi elemek[,] nem hivatkozik e jellegre a törvény által e célra biztosított végrehajtási kifogásban, e kifogás elbírálását követően ismét előterjeszthet-e új, járulékos eljárási kifogást, amely más feltétel vagy feltételek tisztességtelen jellegének tisztázására irányul, ha azokat a törvényben előírt rendes eljárásban már kezdetben kifogásolhatta volna. Végeredményben[,] olyan jogvesztő hatás következik-e be, amely megakadályozza a fogyasztót abban, hogy egy másik feltétel tisztességtelen jellegére hivatkozzon ismét ugyanabban a végrehajtási eljárásban, [egy] későbbi megállapítási eljárást is beleértve?

- 3) A harmadik kétség azzal kapcsolatos, hogy amennyiben összeegyeztethető a 93/13 irányelvvel [...] az a következtetés, miszerint a fél nem emelhet egy második vagy további járulékos kifogást az olyan feltétel tisztességtelen jellegének érvényesítése céljából, amely ellen korábban végrehajtási kifogást emelhetett volna, mert a szükséges ténybeli és jogi elemek már meghatározásra kerültek, ez alapul szolgálhat-e ahhoz, hogy az a bíróság, amely értesült a tisztességtelen jellegéről, ezáltal hivatalból történő felülvizsgálati jogkörét gyakorolja?
- 4) A negyedik kérdés annak megoldására irányul[,] hogy az árverési értékesítést és az ingatlan odaítélését követően, ami potenciálisan a hitelező javára is történhet, a biztosítékként felajánlott és már végrehajtás alá vont ingatlan tulajdonjoga átruházásának joghatását is beleértve, összeegyeztethető-e az uniós joggal [...] az olyan értelmezés, amely szerint az eljárás lezárását és a célul tűzött joghatás elérését, azaz a jelzálogjog érvényesítését követően az adós előterjeszhet-e új kifogásokat az eljárást befolyásoló tisztességtelen szerződési feltétel semmisségének megállapítása céljából, vagy az említett átruházási joghatás bekövetkezésével, ami a hitelező javára és az ingatlan-nyilvántartásba való bejegyzéssel történhet, a bíróság hivatalból történő felülvizsgálatról határozhat, amely akár az egész végrehajtási eljárás semmisségét vonhatja maga után, vagy végső soron hatással lehet a jelzálogjoggal fedezett kölcsönösszegekre és érintheti az árverési ajánlatok megtételének feltételeit?

A hivatkozott uniós jogi rendelkezések

Az Európai Unió Bíróságának ítélkezési gyakorlata

2017. január 26-i Banco Primus ítélet (C-421/14, EU:C:2017:60), 51. és 52. pont

2013. március 14-i Aziz ítélet (C-415/11, EU:C:2013:164), 27. és 28., és 37–39. pont.

2015. október 29-i BBVA ítélet (C-8/14, EU:C:2015:731), 37., 38. és 39. pont.

2017. december 7-i Santander ítélet (C-598/15, EU:C:2017:945), 59. és 60. pont.

A hivatkozott nemzeti jogi rendelkezések

A nemzeti jogi rendelkezések

Ley 1/2000, de 7 de enero, de Enjuiciamiento Civil (a polgári perrendtartásról szóló, 2000. január 7-i 1/2000 törvény; a továbbiakban: LEC), különösen a 136., 222. cikk, a 447. cikk 2. bekezdése, az 517. cikk, az 552. cikk 1. bekezdése, az 557., 571. és 695. cikk.

Ley 1/2013, de 14 de mayo, de medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler social (a jelzálogkölcson-adósok védelmének megerősítését, az adósság átütemezését és a szociális bérlakásokat célzó intézkedésekről szóló, 2013. május 14-i 1/2013 törvény).

Ley 5/2019, de 15 de marzo, reguladora de los contratos de crédito inmobiliario (az ingatlanfedezetű hitelszerződések szabályozásáról szóló, 2019. március 15-i 5/2019. törvény), különösen a harmadik átmeneti rendelkezés.

Código Civil (polgári törvénykönyv), különösen az 1129. cikk

A nemzeti ítélkezési gyakorlat

A Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság, Spanyolország) 462/2014 ítélete (ECLI: ES:TS:2014:4617)

A Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) 463/2014 ítélete (ECLI:ES:TS:2014:4972)

A Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) 526/2017 ítélete (ECLI: ES:TS:2017:3373)

A Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) 576/2018 ítélete (ECLI:ES:TS:2018:3553)

A Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) 628/2018 ítélete (ECLI:ES:TS:2018:3734)

A Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) 484/2010 ítélete (ECLI:ES:TS:2010:4294)

A Tribunal Constitucional (alkotmánybíróság) 31/2019 ítélete (ECLI:ES:TC:2019:31)

A tényállás és az alapeljárás rövid bemutatása

- 1 Az Ibercaja Banco, S.A. és a PO, illetve MA által kötött, 198 400 euró összegű, jelzálogfedezetű kölcsönszerződés létrejöttét követően az Ibercaja Banco öt törlesztőrészlet megfizetésének elmulasztása miatt végrehajtást kért egy (299 290 euró összegre értékelt) különálló családi házra az esedékessé vált és meg nem fizetett tőke és [ügyleti] kamatok követelése címén, a késedelmi kamatok utóbb történő megállapításától függetlenül.
- 2 A kölcsön tekintetében évi 2,750%-os nominális kamatot állapítottak meg 2005-ig, ezt követően pedig a szerződés 3 bis rendelkezésében változó mértékű kamatot írtak elő, oly módon, hogy a kamatlábra alkalmazandó minimális különbözet nem lehet 0,5%-nál kevesebb. A késedelmi kamatot évi 19%-os nominális mértékű kamatban határozták meg.

- 3 2015. január 26-án [a bíróság] végzést hozott a kölcsönfelvevőkkel (PO és MA), szembeni végrehajtás elrendeléséről, őket fizetésre kötelezve, és tíz napos határidőt adott a végrehajtási kifogás előterjesztésére. Ugyanezen a napon a Secretaria Judicial (bíróság hivatalvezetője) határozatot hozott, amelyben arra utasította a Registro de la Propiedadot (ingatlan-nyilvántartási hatóság), hogy állítson ki tulajdoni lapot az ingatlanra vonatkozó tulajdonjogról és egyéb dologi jogokról, valamint a végrehajtást kérő javára bejegyzett jelzálogjog fennállásáról.
- 4 A végrehajtás alá vont személy, PO halálát követően, SP és JK léptek a fél helyébe mint lehetséges törvényes örökösök.
- 5 Az árverést lefolytatását követően, amely sikertelen volt, az Ibercaja az ingatlan átadását kérte 179 574 euró összeg fejében, és arról tájékoztatott, hogy a Residencial Murillo, S.A. javára engedményezte az odaítélést, amely társaság elfogadta az engedményezést, és benyújtotta az említett összegre vonatkozó befizetési bizonylatot.
- 6 2016. október 25-én megállapították a költségeket, amelyek összege 2886,19 euró lett, és a kamatok megfizetését 32 538,28 euró összegben követelték, amely a Ley 1/2013 (1/2013. sz. törvény) rendelkezése szerint számított 12%-os kamat alkalmazásának eredménye, amit közöltek a végrehajtás alá vont féllel. A december 13-i határozattal elfogadták az említett összegű költség-megállapítást.
- 7 MA 2016. november 9-i beadványával kifogást emelt a kamatok megállapításával szemben, a kölcsönszerződés 19%-os késedelmi kamatra vonatkozó hatodik feltételének tisztességtelen jellegére és a küszöbkitetés tisztességtelen jellegére hivatkozással.
- 8 A végrehajtható okirat esetlegesen tisztességtelen feltételeinek vizsgálatára irányuló közbenső határozat azon okból történő meghozatalát követően, hogy megállapításra került, hogy többek között a kölcsönszerződés idő előtti megszüntetésére vonatkozó feltétel tisztességtelen jellegű lehet, ezt közölték a felekkel. Az Ibercaja kifogást emelt az eljárás felfüggesztésével szemben arra hivatkozva, hogy ezen időpontban nem lehet a szerződési feltételek tisztességtelen jellegét megállapítani, mert az odaítélt vagyontárgy átruházása megtörtént és a költségeket is jóváhagyták.
- 9 A bíróság végzéssel az eljárás felfüggesztéséről határozott a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) által előterjesztett, meghatározott előzetes döntéshozatal iránti kérelem elbírálásáig, amely az idő előtti megszüntetésre és a késedelmi kamatra vonatkozik. Az Ibercaja fellebbezést nyújtott be e végzés ellen, az Audiencia Provincial (tartományi bíróság, Spanyolország) pedig megszüntette a felfüggesztést és az eljárás folytatásáról határozott.
- 10 A bíróság 2017. november 20-i végzésében megállapította az idő előtti megszüntetésre vonatkozó szerződési feltétel tisztességtelen jellegét és a végrehajtás megszüntetéséről határozott. Az Ibercaja e végzéssel szemben fellebbezést nyújtott be, amely ellen MA fellebbezési ellenkérelemmel élt. Az

Audiencia Provincial (tartományi bíróság) a 2018. március 28-i végzésével a megfellebbezett végzést visszavonta, és elrendelte az eljárás folytatását, mivel úgy ítélte meg, hogy bizonyos szerződési feltételek (mint például az idő előtti megszüntetésre vonatkozó feltétel) tisztességtelen jellegét nem kell vizsgálni, mert a jelzálogfedezetű kölcsönszerződés kifejtette joghatásait és a biztosítékot már érvényesítették anélkül, hogy a fogyasztó jogait gyakorolta volna. Kimondta, hogy mivel a tulajdonjogot már átruházták, a már létrejött tulajdonviszonyokra vonatkozó jogbiztonság elve miatt e jogot tisztelőben kell tartani.

- 11 A bíróság a 2018. július 31-i végzéssel elutasította a 32 389,89 euró összegű kamatok megállapításával szembeni fellebbezést, mert az eljárás az 1/2013 törvény hatályba lépése után indult, anélkül, hogy bármilyen járulékos kifogást előterjesztettek volna, ezért a jogerő hatályának értelmében már nem vizsgálható a feltételek esetlegesen tisztességtelen jellege.
- 12 MA a 2018. július 31-i végzés ellen fellebbezést nyújtott be, amellyel szemben az Ibercaja, S.A. ellenkérelmet terjesztett elő. Miután az iratok az Audiencia Provinciálhoz (tartományi bíróság) érkeztek, előterjesztették az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet.

Az alapeljárás feleinek alapvető érvelései

- 13 A felek érvei a fenti 7–9. és a 12. pontban kerültek ismertetésre.

Az alapeljárásnak az előzetes döntéshozatal iránti kérelem előterjesztését követő alakulása

- 14 A jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem szoros kapcsolatban áll a C-497/19. sz. ügyvel. Lényegében véve a hivatkozott ügy, a jelen ügghöz azonos módon, bár pontosításokkal kiegészített kérelemmel, arra kereste a választ, hogy az 1999. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelvben bevezetett fogyasztóvédelmi szabályok tényleges érvényesülésének elve, különösen, a 6. cikkben meghatározott azon szabály, miszerint a tisztességtelen feltételek a fogyasztóra nézve nem jelentenek kötelezettséget, összeegyeztethető-e a jogerő és a jogvesztés hatályával, valamint az eljárás azon végső vagy utolsó időpontjának meghatározásával, amelyet követően már nem lehet semmilyen tisztességtelen jellegre hivatkozni, függetlenül attól, hogy a fogyasztó később megállapítási eljárásban védheti meg jogait.
- 15 A Spanyolországban a polgári eljárásjog területén a fogyasztóvédelemmel kapcsolatban legnagyobb jelentőségű megoldandó probléma az, hogy milyen hatást gyakorolnak a Bíróságnak a jogerő hatályára és jogvesztésre vonatkozó ítélezési gyakorlatából eredő új eljárásjogi kritériumok.

Az a kötelező eljárásjogi magatartás, amely szerint a bíróságoknak hivatalból kell megvizsgálniuk és semmissé nyilvánítaniuk a tisztességtelen szerződési

feltételeket, kialakította a jogerő hatályát. A gyakorlatban a fogyasztóvédelmet illetően a jogerő határainak és joghatásainak meghatározása során a nemzeti bíróságoknak az ezek pontatlanságából következő jelentős bizonytalanságokkal kell szembenézniük. Különösen az nem tisztázott, hogy a végrehajtási eljárásan belül keletkezik-e eljárást megszüntető joghatás, amely kihat a fogyasztókkal kötött szerződésekben foglalt valamely feltétel érvényességének tisztázási lehetőségére.

- 16 A spanyol eljárási jogban a Ley de Enjuiciamiento Civil (polgári perrendtartásról szóló törvény; a továbbiakban: LEC) a polgári jogi eljárások két nagy csoportját határozza meg: a megállapítás iránti eljárást és a végrehajtás iránti eljárást.

A megállapítás iránti eljárás olyan teljes eljárásnak minősül, amelyet olyan rendes eljárásként kell lefolytatni, amelyben a magánszemélyek közötti viszonyokban az alperes által el nem ismert vagy megsértett jog bírósági védelmét és jogerős elbírálását kéri anélkül, hogy később arra lehessen számítani, hogy további alkalmakkor ugyanazt a kérdést vagy ugyanazon kereseti okon alapuló ugyanazon védelem iránti kérelmet a bíróság elé terjesszék (a LEC 222. cikke).

E kategória mellett létezik még a végrehajtási eljárás, amelyet az jellemez, hogy nem eleve meghatározott jogra korlátozódik. Ebben az eljárásban már valamely jog kielégítéséhez szükséges materiális tevékenység kezdődik meg. Az e végrehajtási eljáráshoz való közvetlen hozzáférésnek az a feltétele, hogy az érvényesíteni kívánt jogot olyan okiratban vagy dokumentumban ismerjék el, amelynek a törvény ilyen joghatást tulajdonít. A dokumentumok vagy végrehajtható okiratok listáját a LEC 517. cikke tartalmazza, amely egységesen szabályozza az úgynevezett perbeli végrehajtható okiratokat (amelyek között elsődlegesen a megállapítási eljárást lezáró ítélet szerepel) és a szerződéses végrehajtható okiratokat. Ez utóbbiak peren kívül jönnek létre, olyan szerződések, amelyekből az adós tekintetében esedékes, követelhető és kifizetett pénzkövetelésnek a hitelező számára történő megfizetési kötelezettsége következik (a LEC 571. cikke). A jogalkotó az említett cikkben szabályozott esetekben azon megfontolás alapján teszi lehetővé a végrehajtási eljáráshoz való közvetlen hozzáférést, és a hitelező jogát elismerő megállapítási eljárás elkerülését, hogy a tartozás elismerése olyan jogi biztosítékok összessége mellett valósul meg, amelyek az adósság fennállását és ténylegességét vélelmezni engedik.

- 17 Pontosítani kell, hogy nem csak egy teljes eljárásban hozott döntés keletkezteti a jogerő hatályát, hanem a felperes által előterjesztett kereset jogalapja, illetve az alperes által felhozott kifogás is, és nem állt be a jogvesztő hatály.

A jogvesztést „virtuális jogerőnek” szokták nevezni, mivel az eljárás, valamint a kérelem megszüntetésének vagy lezárásának joghatásával is jár. Ha a jogerő szorosan kötődik a jogbiztonság értékéhez, a jogvesztés is közel áll hozzá, mert a jogalkotó el szándékozott kerülni az ugyanazon jog vizsgálatára irányuló, egymást követő perek vég nélküli lefolytatását.

A jogvesztés, a jogerőhöz hasonlóan, eljárásjogi megközelítésben ugyanazon eljárásban bekövetkező joghatásnak, vagy anyagi jogi értelemben véve a keresetekre vagy védekezésre gyakorolt joghatásnak is minősíthető. Eljárásjogi joghatásként kizárja azt, hogy ugyanazon eljáráson belül azon fél eljárási jogosultága érvényesüljön, amely számára rendelkezésre állt a megfelelő eljárásjogi helyzet és azt nem használta ki (a LEC 136. cikke), anyagi jogi joghatásként pedig megakadályozza a felet abban, hogy egy másik eljárásban olyan jogalapon alapuló keresetet vagy kifogást érvényesítsen, amelyet az első eljárásban érvényesíthetett volna (a LEC 222. cikke).

- 18 A spanyol jog előírja annak lehetőségét, hogy az adós olyan közbenső eljárási kérdést vessen fel, amely által a bíróság előtt állapítható meg a végrehajtási kifogás korlátozott hatálya. A Ley 1/2013, de 14 de mayo, de medidas para reforzar la protección a los deudores hipotecarios, reestructuración de deuda y alquiler socialt (a jelzálogkölcson-adósok védelmének megerősítését, az adósság átütemezését és a szociális bérlakásokat célzó intézkedésekről szóló, 2013. május 14-i 1/2013 törvény) megelőzően a kötelezettség érvényességére vonatkozó kérdéseket a lehetséges megállapítási per számára tartották fenn, amelyet az adósnak kellett megindítani. E törvény, mind a rendes végrehajtási eljárásban (a LEC 557. cikke 2. bekezdésének 7. pontja), mind a jelzálogjog érvényesítésére irányuló különös végrehajtási eljárásban (a LEC 695. cikke 1. bekezdésének 4. pontja) bevezette a szerződési feltételek tisztességtelen jellege ellen emelhető kifogás lehetőségét. Nem csak az vált lehetővé, hogy a fogyasztókkal sorozatban kötött szerződésben foglalt feltételek tisztességtelen jellegére és ebből következően annak semmisségére hivatkozva lehessen kifogást előterjeszteni, hanem azon kötelezettség is előírásra került a bíróságok számára, hogy hivatalból és eredendően kell vizsgálniuk az ilyen szerződésekben előforduló esetlegesen tisztességtelen jellegét (a LEC 552. cikke 1. bekezdésének 2. pontja).

A törvényben előírt, az adós által tisztességtelen jelleg miatt emelhető kifogás és a hivatalból eredendően történő vizsgálat is olyan szerződési feltételekre vonatkozik, amelyekről a végrehajtás elrendelése és a tartozás összege függ.

- 19 A LEC-et illetően vita tárgyát képezte azon jogerő hatálya, amelyet a végrehajtási eljárásban előterjesztett kifogást elbíráló bírósági határozat válthat ki. A Tribunal Supremónak (legfelsőbb bíróság) a végrehajtási eljárásban keletkező jogerő hatályával kapcsolatos kritériumát általánosságban úgy kell érteni, hogy ez a hatály azon kifogási okok miatt következik be, amelyeket ténylegesen előterjesztettek, és amelyeket a bíróság megvizsgált; az, amiről már határoztak a járulékos kifogás keretében, és amire a végrehajtási eljárásban is hivatkoznak, a jogerő hatályát keletkeztetik azon kifogási okok tekintetében is, amelyekre hivatkozni lehetett volna, de azt nem tették meg. A jogvesztés joghatásáról van szó: nem hivatkoztak arra, amire lehetett volna, ily módon az adós később nem tud olyan megállapítási pert indítani, amelyben az említett jogsértés fennállását megállapíthatnák. A végrehajtási eljárás területén a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) 4617/2014 és 4972/2014 ítélete az ítélkezési gyakorlat ezen irányvonalát követi.

A Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) e joggyakorlatot átültette a fogyasztókkal kötött szerződésekben foglalt feltételek tisztességtelen jellegére vonatkozó kifogási okra. Ebből a szempontból e bíróság 3373/2017, 3553/2018 és 3734/201/2018. ítélete említhető meg.

- 20 A probléma azzal kapcsolatban merül fel, hogy e joggyakorlat átültethető-e vagy összeegyeztethető-e az adósnak/fogyasztónak a védelmére irányuló, a Bíróság ítélkezési gyakorlatából eredő joga követelményeivel.

A Bíróság leginkább relevánsnak tekinthető ítélete a 2017. január 26-i Banco Primus ítélet (C-421/14, EU:C:2017:60). Ez az ítélet a jogerő hatályával és a fogyasztó védelmével kapcsolatos problémát vizsgálja, és megállapítja, hogy e védelem nem tekinthető korlátlanoknak, és az háttérbe szorul a jogrend kötelező összhangjának egyik általános elvével, a jogbiztonság elvével szemben.

Az említett ítélet azt is megállapítja, hogy jogerő hatályának meghatározását a nemzeti jogba utalja. Következésképpen figyelembe kell venni a spanyol Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) által meghatározott fogalmakat, és alkalmazni kell azon általános joggyakorlatát, amelyet – úgy tűnik - a fogyasztóvédelemre is kiterjesztett. Ez azt jelenti, hogy ha a végrehajtási eljárást megelőzően a bíróság elvégezte ezt a vizsgálatot, de semmilyen tekintetben nem nyilvánult meg alakszerűen, vagy csak egy konkrét kifogási ok esetlegesen tisztességtelen jellegére hivatkozott, és később, az adós által potenciálisan előterjeszhető járulékos kifogás elbírálása során nem került sor ugyanazon ok előterjesztésére egyik tisztességtelen feltétel tekintetében sem, ez a jogerő hatályát keletkezteti, illetve az eljárás „lezárásának” joghatását, tehát jogvesztéshez vagyis a fél azon eljárásjogi jogosultságának elvesztéséhez vezet, hogy a kifogás benyújtására irányadó határidő lejártát követően a bíróság előtt valamely szerződési feltétel tisztességtelen jellegére hivatkozasson, akár a kifogás járulékos jellege alapján ugyanazon végrehajtási eljárásban, akár egy jövőbeni megállapítási perben.

A szóban forgó ítélet azonban nem csak arra szorítkozik, hogy a jogerő hatályának meghatározását a belső jogba utalja, hanem számos feltételt és korlátot is megállapít, különösen 51. és 52. pontjában. Az 51. pont megállapítja, hogy „a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésében hivatkozott, a nemzeti jogokban meghatározott feltételek nem sérthetik az e rendelkezés alapján a fogyasztókat megillető jogok lényegét, vagyis hogy egy tisztességtelennek minősülő feltétel ne legyen kötelező rájuk nézve”, az 52. pont pedig úgy rendelkezik, hogy „olyan esetben [...], ha a vitatott szerződés korábbi vizsgálata során, amely jogerőre emelkedett határozat elfogadásához vezetett, a nemzeti bíróság e szerződés egyetlen vagy csak bizonyos feltételeinek a 93/13 irányelv tekintetében, hivatalból történő vizsgálatára szorítkozott, ez az irányelv azt írja elő az olyan nemzeti bíróság számára, mint az alapügyben eljáró bíróság, amelyhez a fogyasztók rendkívüli járulékos kifogás keretében rendszerint fordulnak, hogy a felek kérelmére, vagy amennyiben rendelkezik az ehhez szükséges jogi és ténybeli elemekkel, hivatalból értékelje az említett szerződés egyéb feltételeinek esetlegesen tisztességtelen jellegét. Ilyen felülvizsgálat hiányában ugyanis a

fogyasztóvédelem tökéletlennek és elégtelennek bizonyulna, és a 93/13 irányelv 7. cikkének (1) bekezdésében foglaltakkal szemben nem lenne sem megfelelő, sem hatékony eszköz ahhoz, hogy az érintett feltétel alkalmazását megszüntessék”.

Márpedig a nemzeti jog szerint, amint az megállapításra került, a bíróság még akkor is köteles minden szerződéses feltételt megvizsgálni, ha csak azon feltételek tekintetében fejezi ki értékelését, amelyek tisztességtelennek tekinthetők. A LEC 552. cikkének 1. bekezdése alapján a végrehajtható okiratot összességében kell vizsgálni; még ha kizárólag azon szerződési feltételekkel kapcsolatban indul is kontradiktórius eljárás, amelyek esetében a potenciálisan tisztességtelen jelleg vizsgálják, az említett vizsgálat elvégzése a többi szerződési feltétel érvényességének megállapítását eredményezi.

- 21 A Bíróság kiemelte a jogerő hatályának jelentőségét a bírósági eljárásokban, mivel a határozatban foglaltak megváltoztathatatlansága a jogbiztonság elvének tiszteletben tartásához szükséges. A jogbiztonsághoz szorosan kötődik a jogvesztés, amely azt jelenti, hogy egy eljárási cselekmény elvégzésére irányadó eljárási határidő lejártával a fél elveszti a jogosultságot annak megtételére.

Az így értelmezett jogvesztésnek az európai uniós jog szerinti elfogadhatóságát a Bíróság ítélezési gyakorlata elfogadta, különösen a 2015. október 29-i BBVA ítéletben (C-8/14, EU:C:2015:731), amely a jelzálogkölsön-adósok védelmének megerősítését, az adósság átütendezését és a szociális bérlakásokat célzó intézkedésekről szóló, említett nemzeti jogi 1/2013. törvény által létrehozott átmeneti szabályozásra vonatkozik, amellyel a Bíróság ítélezési gyakorlatának való megfelelés céljából bevezették annak lehetőségét, hogy a jelzálogjog-érvényesítés iránti végrehajtás során az adós/fogyasztó kifogást emelhessen egyes szerződési feltételek tisztességtelen jellege miatt, és azon esetek tekintetében, amikor a kifogásra irányadó rendes határidő lejárt, a szóban forgó törvény átmeneti szabályozása egy hónapos rendkívüli határidőt biztosított a tisztességtelen jellegre alapított kifogás újbóli benyújtására. A Bíróság úgy ítélte meg, hogy az említett eljárásjogi eszköz, a rendkívülinek minősített határidő nem felelt meg az európai uniós jognak. A Bíróság érvelése a következőképpen szól:

„Azonban az 1/2013 törvény hatálybalépésének időpontja előtti, szóban forgó értesítés nem tartalmazott tájékoztatást az említett fogyasztók azon jogáról, hogy a végrehajtható okirat alapjául szolgáló szerződési feltétel tisztességtelen jellegére hivatkozva kifogást emeljenek a végrehajtással szemben, tekintettel arra, hogy ezt a lehetőséget a polgári perrendtartásról szóló törvény 557. cikke (1) bekezdésének 7. pontjába csupán az 1/2013 törvény vezette be.

Ilyen körülmények között – tekintettel többek között a védelemhez való jog biztosítása, a jogbiztonság és a bizalomvédelem elvére – a fogyasztók észszerűen nem számíthattak arra, hogy újabb lehetőséget biztosítanak számukra a járulékos kifogás előterjesztésére, hacsak nem tájékoztatták őket erről ugyanolyan eljárás útján, mint ahogyan az eredeti tájékoztatást megkapták.

Következésképpen meg kell állapítani, hogy a vitatott átmenti rendelkezés – mivel úgy rendelkezik, hogy a jogvesztő határidő a jelen esetben anélkül kezdődik meg, hogy az érintett fogyasztókat személyesen tájékoztatnák arról, hogy az említett törvény hatálybalépése előtt már megindult végrehajtási eljárás keretében kifogás alapjául szolgáló új megtámadási okra hivatkozhatnak – nem olyan jellegű, amely biztosítja e határidő teljeskörű érvényesülését, és tehát a szóban forgó jogszabályi módosítás által elismert új jog tényleges gyakorlását.”

Márpedig e joggyakorlat csak a jogvesztő határidőknek a Bíróság általi elfogadhatósága szempontjából értelmezhető. Ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy az említett ítélet 27. és 28. pontjában azon alapelvekre hivatkozik, amelyek a nemzeti bírósági rendszer alapjául szolgálnak, mint például a védelemhez való jog tiszteletben tartása, a jogbiztonság elve és az eljárás szabályos lefolytatásának elve. A Bíróság ítélkezési gyakorlatából végső soron az következik, hogy bár a Bíróság úgy ítélte meg, hogy a 1/2013 törvény átmeneti szabályozása nem biztosította a védelemhez való jogot, ennek az az oka, hogy az európai jognak valóban megfelelő jogvesztő határidők fennállását feltételezi, amelyek valamely minimális eljárási rend kifejeződését jelentik, és amelyek tiszteletben tartják a jogbiztonság elvét.

- 22 E körülményekre figyelemmel kétségek merülnek fel a tekintetben, hogy miként teremthető összhang ezen elvek, a Bíróság különböző ítéletei, a Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) ítélkezési gyakorlata, illetve a nemzeti jogszabályok között.

A Bíróság ítélkezési gyakorlatának való megfelelés céljából a nemzeti eljárási törvény bevezette a tisztességtelen jelleg vizsgálatát, mind a rendes végrehajtási eljárásban, mind pedig a jelzalogjog érvényesítése iránti végrehajtási eljárásban. Az előbbi vizsgálat hivatalból történik, és azt ugyanazon bíróságnak kell elvégeznie a végrehajtási eljárás megindítása és a végrehajtás elrendelése előtt. Az említett vizsgálat különlegessége, hogy pusztán feltételes és nemleges határozattal járhat. Nem a feltételek érvényességéről, hanem azok érvénytelenségéről határoz. Nem az érvényességüket elfogadó, hanem az érvénytelenségüket kimondó határozat; a szerződésbe foglalt végrehajtási okirat felülvizsgálatának következményeként csak azok a feltételek kerülnek figyelembevételre, amelyek esetében a bíróság a tisztességtelen jelleget megállapítja, és amelyekkel kapcsolatban olyan kontradiktórius eljárás indítható, amely az érvényességüket értékelő határozat meghozatalához vezet.

Az egyéb feltételek tekintetében, amennyiben ezek átmennek a végrehajtó bíróság által végzett érvényességi teszten, a végrehajtó bíróság nem nyilvánít semmilyen véleményt. Nem állapítja meg kifejezetten az érvényességüket, bár az előzetes vizsgálat az érvényesség bennfoglalt elfogadását feltételezi. Pontosan ez történik a jelzalogjog érvényesítésére irányuló végrehajtási eljárásban, amely a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem előterjesztésének alapjául szolgál.

Újfent hangsúlyozni kell, hogy ez az előzetes vizsgálat csak nemleges határozattal járhat, ami összhangban van azon végrehajtási eljárással, amelyben főszabály

szerint nem történik jogmegállapítás. A nemleges határozat nem zárja ki az adós védelemhez való jogát, aki ez alapján a végrehajtás elrendelését követően kifogást emelhet azon feltételek tisztességtelen jellege miatt, amelyekről a hivatalból történő első vizsgálat során kifejezetten nem határoztak.

Azon szerződési feltételek tekintetében azonban, amelyekkel kapcsolatban az adós eredendően az esetleges tisztességtelen jellegre hivatkozik, szükségszerűen megállapítási határozatot kell hozni, amely a feltételek tisztességtelen jellegének megállapítása esetén nemleges jellegű, ellenkező esetben pedig megerősítő jellegű lehet.

Ami a jelen ügy szempontjából egyértelmű az az, hogy a felek között szükségképpen kontradiktórius módon lefolytatott eljárásban hozott ilyen határozatok a jogerő hatályát keletkeztetik, ily módon sem az adós járulékos kifogás előterjesztésével, sem pedig a bíróság a hivatalból történő vizsgálat lehetőségének kiaknázásával nem követelheti a már ellentétes értelmű határozat felülvizsgálatát.

A konkrét ügyet illetően a kétségek akkor merülnek fel, amikor a hivatalból történő előzetes vizsgálat nem arra vezet, hogy a bíróság elrendeli a felek meghallgatását, mert egyik szerződési feltétel tekintetében sem állapított meg tisztességtelen jellegűt, illetve csak egy meghatározott feltétel tisztességtelen jellegét állapította meg. Elrendelésre kerül tehát a végrehajtás, és nem születik igenlő határozat a szerződéses feltételek érvényességével kapcsolatban, illetve az érvénytelenség sem kerül megállapításra, jóllehet a bíróság megvizsgálta ezt az érvényességet.

- 23 Ugyanakkor, és ez a második kétség, az a kérdés vetődik fel, hogy az adós, aki kezdetben járulékos kifogást emelt meghatározott szerződési feltételek tisztességtelen jellegére hivatkozva, később, e lehetőség elévülése ellenére emelhet-e ismét járulékos kifogást az általa tisztességtelennek tekintett szerződési feltétellel kapcsolatban, amelynek tekintetében azonban a releváns eljárási szakaszban nem emelt kifogást, figyelembe véve, hogy az említett tisztességtelen jelleg meghatározó ténybeli és a jogi elemek már a megfelelő időben benyújtott járulékos kifogás előterjesztésének idején fennálltak.

Végeredményben, mivel a Bíróság ítélkezési gyakorlatában elfogadott a jogvesztő határidő, ha az adós nem emel kifogást a végrehajtási eljárásban, a kérdés annak meghatározására összpontosul, hogy a hatékony érvényesülés elve megköveteli-e vagy sem, hogy az eljárást megszüntető olyan joghatás keletkezzen, amely megakadályozza, hogy akár az adós, akár a hivatalból eljáró bíróság ismét felülvizsgálhassa azt, aminek a felülvizsgálata már megtörtént, vagy kifogást lehessen emelni azzal szemben, amely ellen már kifogást lehetett volna emelni, de nem emeltek.

- 24 A jogerő és a jogvesztés hatályától függetlenül, az Európai Unió Bíróságának ítélkezési gyakorlata és a belső jog kétségeket vethet fel azon utolsó lehetőség

meghatározásával kapcsolatban, amikor hivatalból vagy a fél kérelmére valamely feltétel tisztességtelen jellegére hivatkozni lehet. A jelzálogjog érvényesítésére irányuló különös végrehajtási eljárás célja ugyanis a szóban forgó dologi jogi biztosíték, vagyis a jelzálogjog érvényesítése a hitelező-végrehajtást kérő követelésének kielégítése céljából. Az említett biztosíték akkor tekintendő érvényesítettnek, ha a jelzálogjoggal terhelt ingatlant árverés útján az adós tulajdonostól eltérő személy részére átruházzák.

A spanyol jogban az említett hatály akkor következik be, ha együttesen fennáll valamilyen átruházási jogcím és valamilyen átruházási mód, amely akár tényleges átadással (*traditio*), akár eszköz útján (pl. közjegyzői okirattal) történő átadással valósul meg. A *nuda traditio* (puszta átadás) nem ruházza át a tulajdont, mert az jogcímet, aktusok bonyolult összességét igényli.

A bírósági végrehajtási eljárásban a jogcímet a legmagasabb ajánlatot tevő árverező javára történő árverési értékesítés képviseli. Ha pedig a fellebbező jóváhagyása képezi az odaítélés jogcímét, akkor a Letrado de la Administración de Justicia (a bíróság hivatalvezetője) határozata azt a módot, amellyel ingatlan átruházása megvalósul. Az odaítélésről szóló e határozat tanúsága szerint az ingatlan új tulajdonosának jogállása átvezethető az ingatlan-nyilvántartásba, és az ingatlan jogi szempontból újra forgalomképes. A tulajdon ezen átruházási joghatásához nem szükséges az ingatlannak a nyertes ajánlattevő részére történő átadása.

Az Európai Unió Bíróságának véleménye szerint onnantól fogva, hogy a vagyontárgy már nem visszakövetelhető, a kölcsönszerződés érvényessége és a tisztességtelen feltételek fennállása sem vizsgálható többé felül. Az Európai Unió Bíróságának 2013. március 14-i ítélete tehát megállapítja, hogy „a jelzáloggal terhelt vagyontárgy harmadik személynek való odaítélése mindig visszafordíthatatlan, még abban az esetben is, ha a fogyasztó által az érdemi ítélezést végző bíróság előtt megtámadott feltétel tisztességtelen jellege a jelzálogjog érvényesítése iránti végrehajtási eljárás semmisségét vonja maga után, kivéve ha az említett fogyasztó a jelzálogjog érvénytelenítése iránti kérelmét előzetesen, az említett széljegy elé bejegyeztette”.

E kritérium ismét szerepel az Európai Unió Bíróságának 2017. december 7-i ítéletében (ECLI:EU:C:2017:945), amely a jelzálogtárgyra vezetett, bírósági úton kívüli végrehajtási eljárás kapcsán megállapítja a fogyasztóval kötött és a végrehajtási eljárás alapját képező szerződés feltételeinek tisztességtelen jellegére irányuló felülvizsgálati szándék megalapozatlanságát, azzal érvelve, hogy: „az eljáró bíróság adott esetben a jelzálog érvényesítésére irányuló végrehajtási eljárás keretében vizsgálhatta volna meg hivatalból a jelzálogkölcsön-szerződésben foglalt feltételek esetlegesen tisztességtelen jellegét.

[A] 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése és 7. cikkének (1) bekezdése nem alkalmazható az olyan eljárásra, mint amelyről az alapügyben szó van, amelyet valamely ingatlan kijelölt vevője indított a fogyasztó által a hitelezéssel

hivatásszerűen foglalkozó személy javára ezen ingatlanra alapított jelzálog-biztosíték érvényesítésére irányuló, bírósági úton kívüli végrehajtást követően, és amely eljárás tárgya az e kijelölt vevő által jogszerűen megszerzett dologi jogok védelme, amennyiben egyrészt ezen eljárás független a hitelezéssel hivatásszerűen foglalkozó személy és a fogyasztó közötti jogviszonytól, másrészt pedig a jelzálog-biztosítékot érvényesítették, az ingatlant értékesítették, és az ahhoz fűződő dologi jogokat átruházták, anélkül hogy a fogyasztó élt volna az ebben az összefüggésben rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőségekkel.”

Ez az ítélet végső soron két körülményt, a jogvesztést és a jelzáloggal terhelt ingatlan átruházásának tényét veszi figyelembe. Azonban kétségek merültek fel azzal kapcsolatban, hogy a tisztességtelen jelleg hivatalból vagy a fél kérelmére történő kifogásolhatósága bizonyos feltételek semmissé nyilvánításához vezethet-e – amely akár az egész végrehajtási eljárás semmisségét vonja maga után –, bár megtörtént az említett odaítélés, vagy akár az ingatlan-nyilvántartásban való módosítás, még az említett eljárási cselekményeket követően is ki kívánják terjeszteni a szóban forgó vizsgálatot, feltéve, hogy erre az ingatlan kiürítése és az új tulajdonosnak való átadását megelőzően kerül sor.

- 25 A belső jogban még több kétség merült fel a spanyol Tribunal Constitucional (alkotmánybíróság, Spanyolország) azon 2019. február 28-i ítélete miatt, amely helyt ad a fogyasztó azon keresetének, amelyben az a szerződés tisztességtelen jellegével érvelt, annak ellenére, hogy a jelzálogjog végrehajtásának időpontjában nem hivatkozott az említett tisztességtelen jellegre. A spanyol Tribunal Constitucional (alkotmánybíróság) az Európai Unió Bírósága ítélkezési gyakorlatának értelmezése során lényegében azt állapította meg, hogy nincs szó jogvesztésről és e jogvesztés csak akkor következik be, ha a fogyasztó kifejezetten hivatkozik valamely feltétel tisztességtelen jellegére, vagy a bíróság a hivatalból történő felülvizsgálat keretében ezt megállapítja. Mindenesetre, ha a jelen ügyhöz hasonlóan kétségek merülnek fel, előzetes döntéshozatal iránti kérelmet kell az Európai Unió Bírósága elé terjeszteni.

Ez indokolja a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem előterjesztését a tisztességtelen jellegről szóló azon nemleges határozat terjedelmének tisztázása céljából, amelyet a spanyol eljárásjogi törvény a végrehajtás elrendelését megelőzően előír. Konkrétabban pedig, hogy vizsgálni kell-e (a bíróság által hivatalból vagy mert a végrehajtás alá vont személy azt kéri) a tisztességtelen jelleget, ha a jelzálogjogot már érvényesítették és a tulajdont átruházták, de mindenképpen azelőtt, hogy az adóst megfosztanák tulajdonától.

Ezért függetlenül attól, hogy bekövetkezett-e vagy nem a jogerő hatálya, és fennáll-e a jogvesztés, a kétségek annak meghatározása szempontjából merülnek fel, hogy a dologi jogi biztosíték érvényesítésével járó eljárás lezárul-e az árveréssel, az árverési értékesítéssel és az odaítélésről való határozattal, ezzel már megakadályozva valamely szerződési feltétel érvényességének vagy tisztességtelen jellegének hivatalból vagy a fél kérelmére történő felülvizsgálatát,

vagy ellenkezőleg, még az odaítélését követően is, egészen az adósnak az ingatlanból való kiköltözéséig hivatkozni lehet a tisztességtelen jellegre.

- 26 Másfelől fontos kiemelni a Ley 5/2019, de 15 de marzo, reguladora de los contratos de crédito inmobiliario (az ingatlanfedezetű hitelszerződések szabályozásáról szóló, 2019. március 15-i 5/2019 törvény) által a belső jogba bevezetett módosítást, amely meghatározott jelzálogkölcson-adósok számára újabb tíz napos határidőt biztosít a kifogás előterjesztésére annak alapján, hogy bizonyos körülmények között tisztességtelen feltételek állhatnak fenn.

Az 5/2019 törvény különös szabályozásról szóló harmadik átmeneti rendelkezése az 1/2013 törvény hatályba lépésének idején folyamatban lévő végrehajtási eljárásokban a végrehajtás alá vont személyek részére újabb tíz napos határidőt biztosít rendkívüli jellegű járulékos kifogás előterjesztésére. Bár azzal a fenntartással, hogy a végrehajtási eljárás nem fejeződik be az ingatlanok a megszerzője részére történő birtokbaadásával.

- 27 A különböző intézmények eltérő álláspontja a fentiekből következik, még ha mindannyian azt állítják is, hogy azt a Bíróság ítélkezési gyakorlatának alkalmazása alapján teszik.

A Tribunal Supremo (legfelsőbb bíróság) szerint, ha a végrehajtási kifogás előterjesztésére irányadó határidő lejárt, feltéve, hogy a határidő kezdetén fennáll annak lehetősége, hogy a tisztességtelen jelleg ellen kifogás emelhető, beáll a jogvesztés és a jogerő hatálya.

A Tribunal Constitucional (alkotmánybíróság) szerint nem kerül sor jogvesztésre és a jogerő hatálya sem áll be, amennyiben nem születik kifejezett határozat a szerződési feltételek érvényességével kapcsolatban, és a jelzálogjog érvényesítése iránti végrehajtási eljárásban a tisztességtelen jellegre való hivatkozás utolsó lehetőségét a birtoknak a nyertes ajánlattevő részére történő átadásának időpontja képezi.

A jogalkotó szerint pedig fennáll a jogvesztés és a jogerő hatálya: legalábbis azon esetekben, amikor anyagi jogi szempontból a kifogás nem volt előterjeszthető, egy rendkívül kifogás lehetősége nyílik viszont meg, amely a birtokátadással azonos időpontban terjeszthető elő.

Az ennyire eltérő álláspontok – a bíróság véleménye szerint – szükségessé teszik előzetes döntéshozatal iránti kérelem előterjesztését, amellyel meg kell vizsgálni: 1) a fogyasztókkal kötött szerződés feltételeinek érvényességére vonatkozó nemleges határozat terjedelmét, amelynek elfogadását a belső jogban a végrehajtás elrendelését megelőzően írják elő; 2) a jogvesztés hatályát, amely az adós számára azt jelenti, hogy határidőn belül nem élhet a szerződési feltétel tisztességtelen jellege miatti végrehajtási kifogás előterjesztésére irányuló törvényes eljárással; 3) hogy az ingatlanok harmadik személy, vagy adott esetben a hitelező részére történő odaítélése azon végső időpontnak tekinthető-e, amikor a bíróság valamely szerződési feltételt tisztességtelen jelleg miatt hivatalból

semmissé nyilváníthat, vagy az adós erre hivatkozhat, vagy ellenkezőleg, bár a tulajdont átruházták, amíg a birtokbaadásra nem kerül sor, kifogás emelhető valamely szerződési feltétel tisztességtelen jellegével szemben.

MUNKADOKUMENTUM